

Oslo 01.02. 2024

Til: Klima- og miljødepartementet (postmottak@kld.dep.no)

Kopi: Miljødirektoratet (post@miljodir.no)

Landbruksdirektoratet (postmottak@landbruksdirektoratet.no)

Innspill til rapporten «Kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog og utredning av tiltak».

Vi viser til Klima- og miljødepartementets invitasjon av 29.11.2023 om å gi innspill på rapporten «Kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog og utredning av tiltak», med innstillingsfrist 01.02. 2024. Det er en omfattende rapport med både en økologisk beskrivelse (Del 1) og relevante tiltak og virkemidler (Del 2).

Hull og mangler som må tettes raskt:

Det er en del bra beskrivelser og tiltak i rapporten. Samtidig skjemmes den også av åpenbare mangler samt en rekke større og mindre svakheter. Tekst og innhold preges av at det er tatt et grep om å la Landbruksdirektoratet skrive om tiltak innen «skogbruk» og Miljødirektoratet om tiltak innen «miljø- og arealforvaltning». Dette har åpenbart ikke fungert optimalt, ettersom svært mange gode tiltak innen skogbruk som kom inn gjennom innspillrunden og har god faglig forankring, som bl.a. nevnt nedenfor, er svakt håndtert og delvis ikke en gang nevnt i menyen.

1. Skogmyndigheter og skognæringen må erkjenne at dagens skogbruk ikke er bærekraftig og at næringens alt for store, økologiske fotavtrykk må reduseres betydelig. Derfor må mer ambisiøse og konkrete tiltak for å forbedre den økologiske tilstanden etableres, også tiltak som kan være upopulære innenfor skogbruket.
2. Myndighetene må ta tilbake ansvaret for skogforvaltningen. I dag er dette delegert til næringen selv gjennom en svak og svært tøyelig sertifiseringsordning. I skyggen av denne står en lite konkret og svært tolkbar skoglov uten nevneverdige miljøkrav. Myndighetene må ta ansvaret og sikre en ny, ambisiøs skoglov som likestiller skogbruk, miljø og klima. Det forutsetter at modnere skogøkologiske kunnskaper legges til grunn for å bidra til en lov som forbedrer den økologiske tilstandens i skog samt at loven sikrer et skogbruk som bidrar til å redusere klimagassutslipp fra skog og som bevarer artsrike og karbonrike skoger.
3. Skogøkologiske fagmiljøer har tilrådd en rekke konkrete tiltak og mange av disse må implementeres snarest. Naturvernforbundet synes det er oppsiktsvekkende at en del av disse forslagene til tiltak ikke reflekteres i rapporten.

Vårt innspill er ikke uttømmende. Vi viser både til en rekke tunge naturfaglige forskningsmiljøer sine høringssvar og forslag til tiltak fra naturorgansiasjoner som heller ikke er implementert i menyen. Vi minner om at dette arbeidet også må ses i sammenheng med og bidra til å levere på Norges oppfølging av naturavtalen.

Overordnede innspill

Naturvernforbundet mener en del av den skoghistoriske beskrivelsen og den økologiske påvirkningen dette har hatt er delvis feil. Vi er særlig kritiske til at det framstilles som om det er den historiske skogbrukspåvirkningen fram mot omkring 1900 som har vært økologisk kritisk. Mens etter at Landskogstakseringen ble etablert (1919) og antall trær i Norge økte, så er alt blitt mye bedre. Det siste er sterkt misvisende. Det underslås kraftig at innføring av et omfattende bestandsskogbruk med store hogstflater og etablering av monokulturer, fremmede arter, grøfting og andre innsatsfaktorer har omfattet og negativ økologiske påvirkning. Dette har skjedd de siste 80 årene og det fortsetter. Bestandsskogbrukets store økologiske påvirkning diskuteres i liten grad og tiltak for å endre dette er nærmest fraværende. Samtidig må det påpekes at når man skal vurdere skogens utvikling over tid er man nødt til å se på data fra lengre tidsserier. For eksempel gjelder dette mengden død ved i skogen, som oftest trekkes fram som å være å uproblematisk i dag fordi dødvedmengden øker. Dette er jo en sannhet med svært store og mange modifikasjoner som rapporten i liten grad speiler.

Hovedinntrykket som gis er at hogst i perioden 1500-1900 har redusert den økologiske tilstanden, mens alt etter 1919 (Landskogstakseringen) har gjort alt bedre. Det må erkjennes at bestandsskogbruket etter 1940 på dramatisk vis har endret og redusert den økologiske tilstanden. Dette kamufleres aktivt når det er skogbrukets historie og narrativ som legges til grunn i rapporten.

Av alle de mange gode forslag til konkrete tiltak gitt i forrige høringsrunde (januar 2023) er dessverre mange ikke videreført. Dette mener Naturvernforbundet er direkte oppsiktsvekkende. Det er merkelig at ikke alle kunnskapsbasert tiltak for økologisk forbedring er tatt inn, slik at den politiske utvelgelsen i neste omgang kan foretas fra en faglig god bruttoliste. Hvorfor fagbaserte, gode forslag ikke er videreført kommer heller ikke fram i rapporten.

Særlig i tiltaksmenyen i kap. 3.3 om skogbrukstiltak er mange mulige tiltak utelatt eller nedtonet med bakgrunn i skogbruksargumentasjon og med narrativ om at bestandsskogbruket skal fortsette mer eller mindre slik ting foregår i dag. Dette reflekteres både i diskusjoner knyttet til økologiske vurderinger og det konkretiseres i tiltak - eller mangel på slike. Ofte påstås et begrenset mulighetsrom, der argumentene er at dette ikke går, for eksempel tekst under tiltak 3.3.1 lukkede hogster: «Langt fra alle skogarealene egner seg for lukkede hogster».

Det finnes både konkrete tiltak men også vage, målløse tiltak. En del indikatorer er vurdert på nasjonalt nivå eller annet overordnet nivå. Slik blir viktige kvantitative og kvalitative data maskert vekk, tiltakene blir for vage, dårlige og lite fagbaserte, slik som f.eks. om død ved (kap. 3.3.2.).

Det er også viktig å påpeke at skogens økologiske tilstand ligger svært langt under det som per i dag er definert som «god tilstand». Når det fra skogbrukshold stadig gjentas at skogen er i god utvikling (økt til 0,41 på Naturindeksen) så er dette misvisende. På tross av en svært svak forbedring siden 2000 så ligger skog langt under god økologisk tilstand. Det er viktig å være presis på dette faktum. Dessverre svarer skogmenyen ikke godt nok ut den omfattende og raske økologiske forbedringen som trengs

Stortingets vedtak om kartlegging og god forvaltning av den eldste skogen

Etter vår mening mangler forslag til tiltak på et av de viktigste områdene for å holde oppe et mangfold av skogøkosystemer i god tilstand: **Tiltak for å sikre den eldste skogen og de skogarealene som har god skogøkologisk og naturlig dynamikk.**

I Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i Vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring* står følgende på side 40-41:

*"Regjeringen vil kartlegge hvor den eldste skogen finnes, for å sikre god forvaltning av denne. Departementet vil derfor gi i oppdrag til Landbruksdirektoratet og NIBIO å utvikle en kostnadseffektiv og presis metodikk for mer fullstendig kartlegging av den eldste skogen. Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforskning (NINA) skal også trekkes inn i arbeidet. Stortinget vedtok, ved behandlingen av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet, økt vern av skog*, og i den sammenheng er det viktig å ha best mulig kunnskap om hvor den eldste skogen er. Også for skog som ikke skal vernes er det viktig å ha god kunnskap om hvor den eldste skogen finnes, for å sikre god forvaltning av disse arealene."*

I behandlingen av meldingen i Stortinget sa komiteen seg enstemmig enig i at «*det er behov for bedre kunnskap om den eldste skogen i Norge, for å sikre god forvaltning av denne*».

Etter vårt syn er dette overhodet ikke fulgt opp, til tross for at det er vedtatt i forbindelse med to stortingsmeldinger og enstemmig støttet av ansvarlig stortingskomité. Vi forstår ikke hvordan dette kan ignoreres av regjeringen.

Rapporten [Den eldste skogen og nøkkelbiotopene](#) ble utgitt av Landbruks- og matdepartementet 1. juli 2021. Dette er på flere måter et selsomt produkt, lansert idet de fleste i både fagmiljøer, organisasjoner og media gikk ut i ferie. For det første er rapporten uten ansvarlige forfattere, utformet av en navnløs «arbeidsgruppe» fra LMD og KLD, med «bistand» fra Landbruksdirektoratet og NIBIO. Denne hybriden av et skriv fra to departementer følger knapt vanlige vitenskapelige normer, og involverer ikke Miljødirektoratet og NINA slik det er eksplisitt formulert i stortingsmeldingen. Det er også en uryddig form for kunnskapsdannelse at departementer fremmer en slik status, i stedet for å bestille den fra nøytrale kunnskapsmiljøer. Dokumentet har følgelig en uklar formell status.

Rapporten har da også et faglig nivå langt under pari, og konkluderer feilaktig slik: *"Den eldste skogen kan altså vises i kartløsninger, og dette gjør at punktet i skogmeldinga om kartlegging av den eldste skogen er ivaretatt."* For det første er den [kartløsningen for gammel skog \(over 100 år\) som nå er tilgjengelig i Kilden](#) svært mangelfull, og for det andre mangler fullstendig tiltak «for å sikre god forvaltning» av den eldste skogen – som forutsatt av Stortinget.

Kartlaget dekker bare skog som har skogbruksplan, og det stemmer ofte ikke i felt med dagens situasjon. NIBIO påpeker at "på grunn av manglende informasjon om stedfestede avvirkninger er kartet ikke justert for avvirkninger som har skjedd siden registreringsåret." Det er også en svakhet at man kan ikke sortere på alder, bonitet og treslag, selv om slik informasjon ligger i figurene. Hvorvidt skog eldre enn 100 år har gammelskogskvaliteter avhenger av bonitet og treslag, og figurene gir i beste fall en pekepinn på hvor eldre skog er på høye boniteter. Kartlaget er en skrivebordløsning som inneholder både naturskog og eldre kulturskog, og skiller ikke på dette. Vi vet fortsatt ikke hvor de viktigste arealene for biologisk mangfold er. Figurene i kartlaget dekker kanskje så mye som en tredel av skogarealet i Norge, og gjør følgelig ingen relevante forvaltningsprioriteringer.

Vi mener derfor at regjeringens arbeid med tiltak i skog må:

- Iverksette et faglig solid arbeid for å kartlegge, kartfeste og registrere hvor den eldste skogen i Norge finnes, og
- Vedta tiltak som faktisk ivaretar denne skogen, slik Stortinget forutsetter, som for eksempel:
  - Søknadsplikt for hogst på de utfigurerte arealene.
  - Vurdering av relevans for vern før eventuell tillatelse til hogst

- For arealer som ikke blir vernet, stille krav om kun lukka hogster der det tidligere ikke har vært gjennomført flatehogst.
- Og gjennom tiltak sikre at de arealene med god skogøkologisk og naturlig dynamikk ivaretas

Tiltakene må naturligvis utformes mer nøyaktig og forankres i lov og/eller forskrift.

Status for gammel skog i Norge

Meny-rapporten fra Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet gir et altfor optimistisk bilde av omfang og tilstand av gammel naturskog i Norge. Vurderingen er basert på Landsskogtakseringen, men overser etter vår oppfatning viktige forhold i tallmaterialet.

Riktignok viser tallene at omfanget av eldre skog har økt, men går man nøyere inn i materialet ser man at ganske mye av den *aller* eldste skogen samtidig er hogd. Økningen i eldre skog skyldes dermed at skog som ved forrige omdrev var like under Landsskogtakseringens grense for gammel skog, nå har vokst seg inn i en høyere aldersklasse. Slik 'halvgammel' skog som vokser seg inn i de eldste aldersklassene, vil i mindre grad per i dag inneha naturskogens strukturer og de nødvendige økologiske kvalitetene for gammel skog. Den viktigste økologiske funksjonen ved gammel skog er at den *forblir* gammel og upåvirket over svært lang tid, for å fungere som et stabilt levested for det gammelskogsavhengige arts mangfoldet. Det er derfor vesentlig å unngå avvirkning i den aller eldste og minst hogstpåvirkede skogen.

Trenden at betydelige deler av den eldste skogen kontinuerlig blir hogd betyr at også de *nye* arealene som de siste årene har vokst inn i gammelskogs-kategorien etter hvert vil bli hogd. Det står i liten grad ytterligere skog med naturskogpreg (som ikke har vært flatehogd) «klar» til å vokse inn i gammelskogs-kategorien framover, og på sikt vil derfor omfanget av gammelskog gå betydelig ned hvis de nåværende trendene holder seg og det ikke iverksettes nye tiltak for å bevare gammelskogen.

Den gjenværende eldste skogen har dessuten en betydelig skjevhet mot lave boniteter. Det er derfor også behov for å restaurere gammelskog på midlere og høye boniteter. Vi forventer at myndighetene følger opp med konkrete tiltak for å møte disse utfordringene siden dette er alvorlige mangler i menyen.

Samtidig må skog med god økologisk struktur og naturlig dynamikk kartfestes, registreres og ivaretas. Slike skogarealer ivaretas ikke i dag og når de hogges reduseres den økologiske tilstanden.

Revisjon av skogbruksloven

Skogbruksloven ble vedtatt i 2005, og er følgelig om kort tid 20 år gammel. Loven ble utviklet internt av Landbruks- og matdepartementet. Vi mener at et nytt lovforslag snarest må utarbeides av et bredt sammensatt lovutvalg. Naturmangfold, miljø og klima må inn som likestilt tema i formålsparagraf og gjenspeiles faglig godt i videre lovtekst.

Allerede da loven ble vedtatt ble den kritisert for å i alt for liten grad ta hensyn til natur, og den er nå gjenstand for betydelig kritikk fra flere kanter. Blant annet har [Økokrim påpekt i en fersk rapport](#) at regelverket oppleves som «komplekst, uoversiktlig og lite tilgjengelig». Skogbruksloven er ifølge Økokrim skjønnsmessig og har få klare plikter. Økokrim mener vi trenger en tydeligere skogbrukslov, blant annet om de klareste bruddene på miljøregler skal kunne forfølges strafferettslig.

Lignende kritikk kommer fra våre fremste jussfaglige miljøer. Professor i miljørett [Ole Kristian Fauchald mener](#) «Skogbruksloven er for svak, den er lite tilpasset annet lovverk og gir de som berøres av skogbrukstiltak liten påvirkningsmulighet.» Videre mener han «Det er et stort behov for å gjennomgå loven på nytt, for at den bedre skal kunne ivareta samfunnets behov.» [Sammen med andre forskere på samfunn og biologi mener Fauchald](#) videre at «Staten har overlatt skogbruksnæringen til seg selv», noe de sier «er prinsipielt problematisk, og har hatt betydelige negative konsekvenser for økosystemer, arts mangfold og landskap». Fauchald uttaler «at norsk skogbruk er mindre regulert enn noen annen næring, at lovverket er svakt og gir få muligheter for berørte interesser til å påvirke skogbrukstiltak».

Erfaringsmessig tar det tid å gjennomgå og revidere lovverk, og vi har derfor ingen tid å miste om vi skal få et oppdatert regelverk som regulerer skogbruket og samtidig ivaretar natur og klima før enda mer av naturverdiene i skog har gått tapt. Vi mener det er kritikkverdig og en vesentlig mangel at revisjon av skogbruksloven ikke er blant de tiltakene som er foreslått fra Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet, på tross av at dette var adressert fra flere i fjorårets høringsrunde.

Naturvernforbundet forventer at regjeringen snarest oppnevner et bredt sammensatt lovutvalg for utredning av en ny, moderne skoglov. En ny lov må også omfatte ambisiøse klima- og naturhensyn på en faglig tilfredsstillende måte og bidra til rask forbedring av skogens økologiske tilstand. Loven må også tilfredsstillende nye ambisjoner knyttet til våre forpliktelser i naturavtalen på alle relevante punkter. Dette inkluderer for eksempel omfattende vern, reversering i tap av arter og natur, stans i bruk av og aktiv fjerning av fremmede arter og fjerne miljøfiendtlige subsidier.

Hjortevilt og rovdyr

Hjortevilt- og rovdyrforvaltning er eksempler på enkeltartsforvaltning som ikke er koblet opp mot økosystembasert forvaltning og tiltak for å forbedre skogens økologiske tilstand.

Hjortevilt adresseres delvis som en utfordring, men det foreslås ingen tiltak. Det er faglig sett store utfordringer med kunstig høye bestander av særlig hjort og elg mange steder.

Mange løvtrær er vertstrær for mye biologisk mangfold men både antall og kvalitet er mange steder en begrensende faktor fordi de beites ned av elg og hjort. Det gjelder f.eks. alm, selje, rogn og osp, som mange steder er nesten forsvunnet og ikke har særlig rekruttering fordi de spises opp. I tillegg gjør elg meget stor skade på både furu og tom granskog en del steder. Overvåking av annen vegetasjon som påvirkes er sterkt begrenset.

Elg er definert som en lokal trussel mot den svært sjeldne kystregnskogen og tilhørende sjeldne lavarter i Trøndelag. Også mange steder på Østlandet har elgen spist opp så mye løvtrær at det stedvis ikke finnes voksne trær av osp, rogn og selje. Det er svært alvorlig. Hjort er en trussel mot alm og ask, de mange lav- og mosearter som vokser på slike gamle trær bl.a. på Vestlandet. Hjortebeite er påvist som en stor trussel mot alm i en del reservater bla. på Møre. Både alm og ask er rødlista arter i Norge, hjortebeitinga gjør den enda mer truet.

Det er derfor overraskende at det ikke anbefales konkrete tiltak for å redusere hjorteviltets negative økologiske påvirkning i en del områder. Dets samme må sies når ikke rovdynenes økologiske funksjon diskuteres eller synliggjøres. Det økologiske potensiale og bidraget fra rovdyr gjennom f.eks. høyere bestandsnivå diskuteres ikke. Kombinasjonen mellom rovvilt og hjortevilt er essensielt i økosystembasert forvaltning, men begreper og sammenhenger er fraværene i direktoratenes meny.

Naturvernforbundet mener tiltak knyttet til rovdyr, hjortevilt og sammenhengene i en økosystembasert forvaltning for å forbedre økologisk tilstand i skog må utvikles. Dette er også adressert i vårt og flere andre aktørers innspill i høringsrunden, men overraskende nok ikke videreført i meny-rapporten.

Bakgrunn

Våre skoger er det økosystemet som er i dårligst tilstand og ligger langt under nivået for god økologisk tilstand (se bl.a. NINA-rapport 2000). 48 % av de truede artene i Norge lever i skogen, 84 % av disse er knyttet til gammelskog. Hovedårsaken er svært hard hogstpåvirkning over lang tid med manglende eller alt for svake miljøkrav og -tiltak. Omtrent 60-70 % av den norske skogen har vært flatehogd¹. Det er grundig dokumentert og avklart at skogbruket er hovedårsak til sterkt redusert økologisk tilstand i våre skoger. Derfor er det ingen tvil om at det er konkret tiltak og endringer i skogbruket som er viktigste for å snu utviklingen. Ambisiøse grep må tas og de mest virksomme tiltakene må igangsettes så raskt som mulig.

Samtidig minner vi om en rekke mål og delmål i naturavtalen som berører skogen som økosystem, både når det gjelder arealvern, restaurering av naturkvaliteter, stans i naturtapet, kampen mot fremmede arter og miljøfiendtlige subsidier, for å nevne noen tema. Det er merkelig at relevante skogtema i naturavtalen ikke reflekteres eller diskuteres mer inngående i rapporten, f.eks. vern og restaurering, der det lite ambisiøst sies at «konkretisering av målene i naturavtalen vil for øvrig skje i egne prosesser». Etter vårt syn er dette opplagt en del av mandatet å si hva som må gjøres av tiltak innenfor vern og restaurering for å forbedre skogens økologiske tilstand. Dette er for øvrig spilt inn fra flere tunge skogøkologiske fagmiljøer og en rekke naturvernorganisasjoner. Det er unnfalighet å ikke konkretisere dette i rapporten. Det samme gjelder mange andre innspill som ikke er reflektert i rapporten. Vi spør hvorfor konkrete og faglig godt dokumenterte forslag til tiltak er utelatt.

Vi viser videre til vårt innspill av 20.01. 2023, der en rekke konkrete tiltak ble løftet fram. Vi viste her også til andre høringssvar, blant annet fra NINA og Biofokus, som også pekte på en rekke grep og tiltak for å forbedre skoens økologiske tilstand.

Vi peker her på noen vesentlige punkter som snarest mulig må erkjennes og tas inn i videre arbeid:

1. Den historiefortellingen som presenteres i rapporten er samme skoghistorien som vi har hørt fra skognæringen de siste 40 årene. Dette er skogbrukshistorien men ikke den skogøkologiske historien. Hvorfor rapporten benytter skogbrukets historie som bakteppe og nullpunkt for økologisk tilstand er uforståelig. Vi ber om at den korrekte skogøkologiske historikken og status presenteres og legges til grunn for det videre arbeidet.
2. Vi registrerer at det mest nærliggende verktøyet; ambisiøse miljøforbedringer i skogbruksloven ikke nevnes som tiltak. Det er direkte oppsiktsvekkende siden en rekke jurister den siste tiden har påpekt hvor gammeldags, svak og lite egnet skogloven faktisk er. Et ambisiøst og konkret miljøløft og en forvaltningsfungerende skoglov må være en som må gå lengre enn sertifiseringskravene på flere viktige punkter.
3. Kartlegging, registrering og forvaltningsplaner som sikrer økologisk bevaring av all igjenværende skog som tidligere ikke har vært flatehogd og skoger som er eldre enn 100 år. Kartlegging og registrering må utføres av næringsuavhengige aktører med relevant skogøkologisk kompetanse og erfaring – innen 2025.

---

¹ [EcoForest – Forestry effects on biodiversity, carbon stocks and ecological processes in mature boreal forests](#)

Skogøkologisk historikk og tilstand

Tidligere tiders skogbruk og dagens skogbruk er hovedtruslene mot biologisk mangfold og skogenes naturlige ø dynamikk. Da langsiktige skogøkologiske prosessene går over mange hundre år og over flere hogstrotasjoner. Særlig flatehogster på 1950-tallet og utover har stor negativ påvirkning på skogøkologien i dag. Alle disse hogstene har fremdeles store, negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet, noe lokal utryddning av artsmangfold dokumenterer. Skogbruk er derfor hovedårsaken til at den økologiske tilstanden i skog er langt under et kritisk nivå. Og konsekvensene vil fremdeles merkes i mange tiår framover i tid siden store deler av skognaturen er sterkt manipulert. Derfor er det svært avgjørende å sette inn ambisiøse og økologisk presise tiltak for å snu utviklingen så raskt som mulig.

Naturvernforbundet er skuffet over at direktoratenes rapport er lite ambisiøs. Den svarer i liten grad på den solide kunnskapen om de økologiske utfordringene som den skogøkologiske forskningen besitter. Dette er også spilt inn fra flere av våre dyktigste skogøkologiske fagmiljøer.

Naturvernforbundet refererte til mye relevant skogøkologisk kunnskap i vårt forrige innspill (20.01. 2023). Vi viste da også til svært presise høringssvar/rapporter fra bla.a. Biofokus og NINA. Dessverre ser vi ikke at all denne tunge fagkunnskapen er hensynstatt gjennom det videre arbeidet.

Vi ber om at innspillene Naturvernforbundet og fagmiljøet gav i forrige høringsrunde tas på alvor. Her gav Naturvernforbundet og en rekke andre aktører mange gode skogøkologiske innspill, inkludert mange konkrete tiltak. Vi opplever at våre naturfaglige innspill enten ignoreres eller pakkes inn i store mengder ord uten konkret handling. Delvis gis det inntrykk av at så lenge det er en svakt oppegående trend på noen veldig overordna parametre, så kan alt fortsette som før i skogbruket.

Tiltak

Kap. 3 omfatter skogbruk. Kap. 4 Miljøforvaltning og Kap. 5 arealforvaltning

Under kapittel om skogbruk er 10 tiltak listet opp. Naturvernforbundet finner mye av bakgrunnsargumentasjonen og tiltakene som sterkt preget av dagens skogbruks-tenkning og ikke økologisk basert. Dagens praksis framstår som forutsetninger og ikke at målet er å finne konkrete tiltak som faktisk skal forbedre den økologiske tilstanden. Konklusjonen på de fleste tiltakene er nærmest at «dagens praksis fortsetter, siden utviklingen går i riktig retning». Det er stor mangel på ambisiøse og konkrete tiltak som gjenspeiler skogens faktiske og sterkt reduserte økologiske tilstand. Hvorfor revisjon av skogloven ikke er nevnt under kap. 5 «Lover og forskrifter er uforståelig!

Noen eksempler:

Død ved (tiltak 3.3.2., gjensetting av døde trær) er et eksempel der økologisk behov for mer ambisiøse tiltak drukner i skogbruksargumenter og de store talls sluk. Flere aktører har spilt inn at tiltak må være å raskere få produsert mer død ved, særlig grove gamle læger og i variasjon både i kvalitet og kvantitet og på artsnivå. Kvantitet og kvalitet på død ved er avgjørende og ligger langt under det som er behovet, noe som er godt dokumentert av de skogøkologiske fagmiljøene. Likevel vektlegges ikke dette av direktoratene som tiltak. Alle dimensjoner over 10 cm blir registrert, men det er godt kjent i skogøkologien at først omkring 25-30 cm dimensjoner begynner død ved-kvaliteten å være særlig verdifull. Det er også kategorien «lauv» som registreres, ikke treslag og de enkelte lauvtreartene, noe som burde vært spesifisert. Vi vet også at omkring 50 % av Landskogtakseringens flater i granskog totalt mangler død ved, dermed er arealfordelingen av død ved svært ujevn! Likevel sies det i rapporten at «Dagens virkemidler ser ut til å fungere, siden det er en positiv utvikling for død ved for alle treslag, dimensjoner og arealklasser». Dette er jo økologisk sett uansvarlig overfladisk, både sett ifht. historikk, status, og inngang til et av skogens viktigste økologiske levested – død ved. Verdi og viktighet av å raskt øke dødved-mengden blir parkert og det

er uforståelig hvordan direktoratene kan stille seg bak en slik forfalskning av økologiske fakta. Vi savner også en problematisering av at dagens nivå tross økning de siste 25 årene ligger på ensjudel av naturskogens død ved-mengder, og der er i tillegg kvalitet og variasjon helt annerledes. Hvor mange ekstra evighetstrær trengs for å doble andel og forbedre kvaliteten på døde ved om ti år? Temaet nevnes så vidt; «For å styrke bevaringen av død ved i skog kan en for eksempel lovfeste i bærekraftforskriften at død ved ikke skal tas ut. En økt gjensetting av livsløpstrær vil på sikt kunne bidra til økte forekomster av død ved i skog. Nærmere beskrivelse av dette virkemiddel er beskrevet i tiltak 3 (øke gjensetting av store grove lauvtrær ved hogst).» Men dette punktet omfatter jo kun lauvtrær, ikke bartrær, igjen er det skogbruksargumentet som trumfer en økologisk fagbasert tilnærming til utfordringene!

Påstanden: «En skog med stor variasjon i alder og utviklingsstadier gir som regel et positivt inntrykk, samtidig som mye død ved kan være til hinder for ferdsel i skogen og gi et «rotete» inntrykk på turgåere.» er jo direkte oppsiktsvekkende å lese.

Under 3.3.4. Riktig treslagsvalg etter hogst. Her diskuteres ikke økologisk stedstilpasning. Og premissene for treslagsvalg er flatehogst og endring av produksjonstreslag. Dette har lite med forbedringer av skogens økologiske tilstand å gjøre og framstår nærmest malplassert i tiltakskapittelet. Premisset her skal ikke baseres på hva som har vært dyrket de siste 50 årene men hva er bonitet og lokaløkologiske forhold tilsier. Dette er eksempelvis viktig i Vestfold der mange edelløvskoglokaliteter er erstattet med granplantasjer. Da må jo nye skog bli edelløvskog igjen og ikke granskog hvis de skogøkologiske forholdene skal bedres.

Ignorerer historiske sannheter

Hele kap 1.5 er historien om at gårsdagens skogbruk var så mye verre enn dagens skogbruk. Ja, det er kjent at skogen og en del arealer har svært hardt utnyttet opp gjennom historien. Og at på begynnelsen på 1900-tallet, da Landsskogstakseringen ble innført, var en del skogarealer sterkt hogstpåvirket. Men de aller verste hogstene med de svært stor negativ økologisk påvirkning har vært gjort etter 1950 da nesten 75 % av all skog har vært flatehogd! Disse arealene består i dag av biologisk ung, ensaldret og monokulturpreget skog, med lite økologisk variasjon og lite død ved. Side 39 i rapporten står følgende «Skogsmiljøene er dynamiske, og historien har vist at den økologiske tilstanden har forandret seg over tid. En stor andel av dagens eldste skoger har en gang vært ungskog etter hogst. Alderssammensetningen i skog påvirkes også av stormfelling, dødelige billeangrep og branner. Statistikk fra Landsskogtakseringen viser økende arealer med gammel skog, økende volum av trær i alle dimensjoner og aldersklasser for både granskog, furuskog og lauvskog, og mengden død ved øker».

Dette er økologisk feil. «At en stor andel av dagens eldste skoger har en gang vært ungskog etter hogst» er en påstand som ikke er faglig dokumentert. Og slike skoger er i alle fall ikke flatehogd! Utgangspunktet må være dagens økologiske tilstand i de forskjellige skogområdene og hvor nær et område er en naturlig økologisk dynamikk. Relatert til naturlig dynamikk som jo en økologisk tilstand skal måles mot så er denne beskrivelsen i rapporten misvisende. Et narrativ om at *så lenge det har vært ei sag eller øks her inne en gang så gjør det ikke noe å flatehogge skogen* er ikke basert på skogens økologiske tilstand eller fagøkologiske vurderinger. Dette er så merkelige påstander sett i lys av at den økologiske kvaliteten skal forbedres at dette avsnittet framstår mer som et kleint forsøk på å beskytte skogbruket mot all nytenking.

Trolig var datidens hogstformer mindre skadelige for landskapsøkologiske prosesser, dynamikk og artsmangfold enn dagens svært dramatiske flatehogster. Disse påfører betydelig større økologiske

endringer, både lokalt på habitatsnivå og på landskapsøkologiske prosesser over store arealer. Ja, hogsten før 1900 var betydelig, men annerledes. At det er plantet tette, ensaldrede skoger etter flatehogst gjør at det er flere trær i skogen. Men det grundig dokumentert at tette, ensaldrede, unge granplantasjer er dårlig for økologi og naturlig artsmangfold. Økningen i stående volum og at tilveksten er større enn hogsten er heller ikke noe mål på økologisk tilstand. Dette sier heller ingenting om levesteder eller langsiktig overlevelsesmuligheter for biologiske mangfoldet. Å framstille nåtidens hogstformer, påvirkninger og økologiske konsekvenser som bedre er historieforfalskning og kunnskapsløst!

Kapittelet bærer preg av å være skrevet av skognæringen for å skulle forsvare dagens skogbruk, underforstått at det var mye verre før. Dette er både delvis feil og feil narrativ når utgangspunktet skal være å forbedre dagens økologiske tilstand. Vi undres over hvorfor dette er med, særlig siden det sies svært lite om flateskogbrukets betydelig negative påvirkning. Og ikke minst er det skremmende at de landskapsøkologiske konsekvensene av skogbruket etter 1950 nærmest er utelatt som det reelle skogøkologiske problemet.

Hva er en økologisk optimal tilstand?

Det defineres aldri hva som er en økologisk optimal tilstand eller hva som skal være måloppnåelse på utviklingen. På ROS-arter, på død ved (kvantitet, kvalitet, variasjon etc.), hva er økologisk funksjonelle kantsoner. Vi finner ikke spørsmålet: Hva er status (kvalitativt og kvantitativt) på ROS-arter i hogstklasse V gran bonitet 14 og hva burde vært naturlig? Det kommer bare noen store tall på landsnivå som ikke sier noe som helst om frekvens, stadier, arealforekomst, kvalitet etc. Det er en del mangler i dataene til landskogtakseringen ifht. å svare ut de økologiske problemstillingene, siden denne er basert på skogbruksvinkling og skogproduksjon selv om det har vært noen endringer i metodikk og tema de siste årene.

Erkjennelse av skogbrukets store, økologiske fotavtrykk og negative påvirkning på artsmangfoldet kan raskest løses gjennom endringer i skogloven og hogstforbud i gamle karbonrike skogområder med god og naturlig økologisk dynamikk. I tillegg vil viktige grep være betydelig bedre ivaretagelse og av reelt økologisk funksjonelle kantsoner, biologisk verdifulle områder og etablering av landskapsøkologiske planer som inneholder tiltak for de spesifikke deltemaene. I tillegg må det legges mye mer fokus på å fjerne fremmede arter, etablere mye mer død ved av store dimensjoner, men også død ved generelt samt flere grove, gamle levende trær av alle arter. Etablering av landskapsøkologiske korridorer og styrket konnektivitet i skoglandskapet er også et viktig tiltak som ikke omtale i rapporten.

Skogbruket er preget av et lovverk og en forvaltning som i for liten grad tar hensyn til biologisk mangfold og skognaturesns tålegrenser. Særlig er fortsatt hogst av de gamle naturskogene en svært kritisk faktor, og det har også de siste årene vært en alarmerende nedgang av artsrike naturskoger på grunn av hogst. Halvparten av de truede artene på rødlista har skog som levested. Bla.a. er flatehogst, markberedning, grøfting sprøyting og gjødsling aktiviteter som har negativ påvirkning på artsmangfoldet. Hogst i verneverdige og biologisk viktige områder skjer jevnlig siden skogbrukets egne kartlegginger ofte er for dårlige til å fange opp de biologiske verdiene. Dette er noen av skogbruksaktivitetene som er alt for dårlig styrt og som fører til at dagens skogbruke ikke er bærekraftig. Her må det legges inn betydelige endringer for å bidra til en nødvendig forbedring av den økologiske tilstanden i skog.

Naturvernforbundet forventer at det arbeidet framover virkelig løfter ambisjonsnivået for skogbruket og forbedringer for den økologiske tilstanden i våre skoger. Det må gjøres gjennom langt mer konkrete og forpliktende tiltak enn det rapporten presenterer. Ambisiøse tiltak må raskest mulig implementeres hvis vi skal nå et mål om å forbedre den økologiske tilstanden i skogen.

Avslutningsvis vil vi igjen understreke at dette er et svært viktig arbeid der den beste skogøkologiske kunnskapen må involveres mye tyngre i det videre arbeidet. Vi forventer også et bredt sett med faglig godt forankrede og virksomme tiltak som går lengre enn forslagene i menyen. I tillegg må flere tiltak implementeres. Tiltakene må settes i gang raskt med bidrag fra miljøfremmende virkemidler og nytt rammeverk med mye bedre økologisk tilstand i skog som målsetting.

Det er svært viktig at neste nivå i prosessen blir et solid faggrunnlag og ikke et politisk minstenivå basert på det foreliggende «minste felles multiplum» mellom direktoratene. Hvis noen av direktoratenes konklusjoner i etterkant kan trekkes noe som helst i tvil av fagfolk vil dette kunne resultere i at verdien av arbeidet generelt får liten verdi. Det vil etter Naturvernforbundet syn i så fall være svært uheldig for alle interesseparter, og det vil være særdeles dårlig nytt for Norges oppfølging av naturavtalen og nasjonale miljømålsettinger og ikke minst vil bidraget være alt for puslete for en solid forbedring av skogens økologiske tilstand.

Mvh

Naturvernforbundet

Gjermund Andersen /s/
Leder skogutvalget

Arnodd Håpnes
fagleder naturmangfold